

AnletsBladet

NR 4

NOVEMBER 2009

Ordföranden har ordet

Utanför fönstret singlar höstlöven till marken för att så småningom förmultna och bli jord.

Vi tycker att nästan allt i vår vardag förändrats i förhållande till forna tider. Därför är det skönt att se löven falla och att vi inte lyckats påverka årstidernas växlingar.

Arne och jag, som arbetar med AnletsBladet, undrar ofta vad vi har för material till nästa nummer? Nu brukar det ju alltid lösa sig på något sätt men vi skulle bli väldigt tacksamma om ni medlemmar skickar in något från er släktforskning t.ex en berättelse om släkting som gjort något intressant eller råkat ut för en händelse av ovanligt slag. Kanske kan ni berätta om när ni träffade en släkting som ni funnit genom släktforskningen. Vi är tacksamma för allt som kan glädja våra läsare.

För ett par veckor sedan var vi ett 10-tal medlemmar i BSF som besökte den Sörmländska Släktforsarmässan i Eskilstuna. Arrangörer var släktforskarföreningarna i Eskilstuna, Nyköping och Katrineholm. Mässan var förlagd till Munktelemuseet varför även de som är intresserade av gamla vägghyvlar, lastmaskiner, vältar etc fick sitt lystmäte. Bland utställarna fanns Släktforskarförbundet, många släktforskar- och hembygdsföreningar, Genline, ArkivDigital, Disbyt m fl. En av tre föredragshållare under dagen var "kändisen" Kalle Bäck, som inför en mer än fullsatt lokal berättade om statarnas

Forts. på sid. 2

Emigrantforskning

Den 28 oktober kom drygt trettio personer till vår medlems-träff på Huddinge bibliotek för att lyssna på föredrag om emigrantforskning. Föredragshållare var Anna-Lena Hultman från Sveriges Släktforskarförbund. Hon började intressera sig för emigrantforskning för ca 30 år sedan och är mycket väl bevandrad i ämnet. Tillsammans med Ted Rosvall gav hon nyligen ut boken "Emigrantforskning".

Inledningsvis föreslog hon att man startar forskningen i Sverige genom att söka i bl a husförhörslängder och församlingsboken för att finna födelsedata, utflyttningsår och vart de flyttade. Ofta uppges bara Amerika. När man väl kom till Amerika bytte de inte sällan släktnamn eller amerikaniserade sitt efternamn. Det gäller att ha både tålmod och fantasi när man söker efter utflyttade personer.

Brev och fotografier är ofta ovärderliga ledtrådar. Fråga också äldre släktingar om vad de minns. Då emigrantens anförvanter i Sverige dött upprättades en bouppteckning där arvsberättigade skulle anges. Där kan finnas uppgifter av värde. Syskon, kusiner och emigranter från samma ort höll ofta ihop i Amerika.

Den nya CD-n Emigranten Populär 2006 är till mycket stor hjälp vid forskningen. Här finns passagerarlistor, avhopade sjömän, tidiga passjournaler, medlemmar i Vasaorden i USA mm. En annan CD är Emibas. Där kan man söka på 1,1 miljoner svenska emigranter under åren 1840-1930. Underlaget är den svenska folkbokföringens husförhørs- och flyttningslängder. CD-skivan, som inte längre

går att köpa, kan finnas på bibliotek, arkiv och föreningslokaler.

På Emigrantinstitutet i Växjö finns Svensk-Amerikanskt kyrkoarkiv på mikrofilm. Det omfattar ca 1500 svenskamerikanska kyrkoarkiv med uppgifter om medlemmar långt in på 1900-talet.

Census, den amerikanska folkräkningen, gjordes vart tionde år. Då registrerades alla personer på respektive bostadsort. Emigrantinstitutet har census för 1850, 1860, 1870, 1880, 1900, 1910, 1920 och 1930 på mikrofilm.

EmiWeb, som är en ganska ny sökmöjlighet, är det första webbaserade arkivet i sitt slag i Skandinavien då det gäller in- och utvandring till och från Sverige, Norge och Danmark. Arkivet uppdateras hela tiden med nya emigrantbaser. EmiWeb, som kräver abonnemang, hittar man på www.emiweb.se. På datorer i Vuxenskolans datasal har vi EmiWeb inlagt och där går det bra att forska de onsdagar vi har öppet.

Föredraget blev mycket uppskattat och många frågor ställdes. Boken "Emigrantforskning", som Anna-Lena Hultman sålde efter föredraget, är ett alldeles utmärkt hjälpmedel för emigrantforskning. Boken går att köpa genom BSF till rabatterat pris. □

Hans Stedfeldt

Ansv.utgivare: Hans Stedfeldt, Runvägen 8, 141 48 Huddinge. Tel. 08-530 364 77
Redaktion: Arne Mattsson, Björkvändan 6, 147 33 Tumba. Tel/Fax. 08-530 371 16
E-mail: armatt@telia.com
Hemsida: www.botvid.org

Våra arrangemang sker i samarbete med

Hemsida: www.sv.se/botkyrka

FöreningsInfo

BOTVIDSBYGDENS
SLÄKTFORSKARFÖRENING

Föreningens adress

Botvidsbygdens Släktforskarförening
c/o Jo Carina Wolff, Storskiftesväg. 118
145 60 Norsborg. Tel. 08-531 822 47,
mobiltfn. 070-351 41 22

BSF:s hemsida: www.botvid.org

Styrelsen (riktnr. 08)

Ordf. Hans Stedfeldt, 530 364 77
V.ordf. Carin Johansson, 778 02 51
Sekr. Jo Carina Wolff, 531 822 47
E-post: jo.carina.wolff@telia.com
Kassör: Anita Karlsson, tel. 530 333 10
Klubbmäst. Arne Mattsson, 530 37116
Suppl. Inger Feldhofer, 778 23 51
Suppl. Willy Löfgren, 778 25 68

AnletsBladet

Ansvarig. Hans Stedfeldt, 530 364 77
E-post: hans@stedfeldt.pp.se
Red. Arne Mattsson, tel. 530 371 16
E-post: armatt@telia.com

Avgifter

Årsavgiften erläggs senast 1 mars.
Medlemsavgift **2009: 175:-**
Famijemedlem: **50:-**
Plusgiro: 419 06 23-1

Om du flyttar...

Anmäl din nya adress till:
Anita Karlsson, tel. 530 333 10
E-post: grytstigen@spray.se

Styrelsen informerar

Styrelsemöten

Styrelsemöten kommer att hållas onsdagarna den 11/11, 9/12 och 13/1 2010.

Medlemsträffar

Kommande medlemsträffar blir 25/11, 16/12. Läs mer under kalendarium.

AnletsBladet

söker medförfattare

Snart är det dags för nästa AnletsBlad och till dess behöver vi material. Artiklar, korta eller långa, smånotiser s.k "fynd" under forskningen m.m. Vässa pennan och skriv - tidningen är till för Dig!

Sista manusdag 25 januari 2010

Redaktörerna

KALENDARIUM

Möteslokal: Broängsgården, Falkvägen 42, Tumba Buss 715 avgår 18.17 och 18.47 från Tumba C och stannar utanför lokalen.

25/11 kl. 18.30 Medlemsträff

Dömd att dö, en "kuslig" busstur

"Häxan" Anita König guidar oss till platser i Stockholm där hemska händelser har inträffat. Vi besöker bl.a Galgbacken, Söders höjder, Slottsbacken, platser där blod har runnit och spöken ännu inte fått ro. Turen är en mix av mord och sightseeing.. Vi sitter i bussen hela tiden och turen tar cirka 2 timmar.

Mötesplats: Vasagatan 16 (mittemot Centralstation). Antalet besökare är begränsat till 45 stycken, i händelse av stort intresse prioriteras medlemmar. Kostnad: 50:-. Icke medlem 75:-. Anmälan om deltagande görs senast den **18 november** till Inger Feldhofer, tel. 778 23 51 eller e-post: inger.feldhofer@telia.com

16/12 kl. 19.00 Medlemsträff

Vallonerna i järnets tid

Film om valloninvandringen till Sverige och svensk järntillverknings historia. En uppdaterad version av en film som ursprungligen gjordes för Sveriges Television. Efter filmen, som tar ca 1 timme, svarar Stig Geber på frågor.

24/2 2010 kl. 19.00 Medlemsträff

Information om ArkivDigital.

Forskarrummets öppettider och forskarhjälp

Följande onsdagar under hösten 2009 är forskarrummet i Broängsgården, Falkvägen 42, Tumba, öppet.

11 nov	18-21	18 nov	13-17
2 dec	13-17	9 dec	18-21

Vill ni ha hjälp att läsa vad som står i kyrkböckerna? Hur ska ni gå vidare? Hur ska ni hitta en försvunnen person?

Kom till lokalen i Broängsgården de onsdagar vi har forskarvärdar på plats så försöker de hjälpa till att lösa era problem.

Släktforskardagar i Tullinge

Medlemmar från BSF finns på Tullinge Bibliotek onsdagen 2/12 mellan kl. 16.00-19.00 för att hjälpa till med släktforskning.

Ordföranden...forts. från sid. 1

och torparnas betydelse och historia. All heder åt sörmlandsföreningarna som ordnat en så väl genomförd mässa.

Innan jag slutar kan jag nämna att vi abonnerat på EmiWeb och har det inlagt på våra datorer i släktforskarrummet. Med hjälp av EmiWeb kan man forska på in- och utvandrare personer från Sverige, Norge och Danmark. EmiWeb uppdateras hela tiden med nya emigrantbaser. Öppettiderna för forskarrummet finns på annan plats i detta AnletsBlad.

Då detta är årets sista AnletsBlad vill jag passa på och önska er alla en God Jul och Gott Nytt År.

Hans

Svensk förvaltningsorganisation och dokumentproduktion

Under den rubriken höll vår webbmaster Mats Johansson föredrag den 30 september. Mats föredrag gav oss en utomordentlig inblick i det svenska rättsväsendets uppbyggnad genom tiderna, förvaltningshistoria, dokumentproduktion, namnlagar etc.

Vad Mats ville peka på med sitt föredrag var att det finns så mycket mer än kyrkböckerna att forska i. Några punkter man dock bör tänka på innan man söker i gamla handlingar är:

1. Finns det anledning att tro att handlingar över huvud taget har producerats? I så fall av vem?

2. Finns det anledning att tro att handlingar har bevarats? I så fall av vem och vilka?

3. Hur såg förvaltningen ut som producerade och bevarade handlingen?

Mats gav oss också många fina tips då det gäller släktforskning med hjälp av t.ex Geline, ArkivDigital och SVAR. Frågorna blev många och vi som var där tyckte det var synd att inte flera kom.

Det finns dock en chans att få ta del av Mats kunskaper i vårt släktforskarrum den 11 november och 9 december mellan kl 18-21. Kom gärna och ställ frågor eller passa på att få hjälp med t ex svårästa handlingar. Åtta datorer har vi till vår hjälp i släktforskarrummet.

En del av Mats föredrag innehöll uppgifter om det gamla namnskicket i Sverige och namnlagar och den delen av föredraget har Mats skrivit ned och det finns på sidan 3 i detta AnletsBlad.

Hans Stedfeldt

Hur man hittar handlingar om namnbyte i Sverige

Text: Mats Johansson

I Sverige var det gamla namnskicket att man identifierade personer med hjälp av dopnamnet d.v.s det vi idag kallar förnamn. När flera hade samma namn så gjordes hänvisning till fadern, gården eller ibland den äldre/den yngre. I vissa kretsar främst adel, präster, hantverkare och soldater användes särskilda släktnamn.

Bland den stora allmogen var det dock patronymikon (d.v.s fadersnamn -son/-dotter) som användes allmänt fram till 1860-talet. Vid denna tidpunkt började många ta släktnamn. Det blev allt vanligare att man bytte sitt patronymikon till ett släktnamn, även bland allmogen. I början var det ett fåtal men sen gick det allt snabbare.

Lagreglering av namnskicket är en ganska modern företeelse i Sverige. Vid slutet av 1800-talet fanns i princip regler endast om förvärv och skydd för vissa adliga släktnamn samt bestämmelser om namnbyte för personer inom krigsmakten och för sjömän. I övrigt kunde i praktiken namn fritt antas och bytas.

Med 1901 års släktnamnsförordning infördes bestämmelser om när nytt släktnamn fick antecknas i kyrkboken, vilket innebar att den dittills fria rätten att anta släktnamn inskränktes. Som vanligt var det skatteuppbörd och säkerställande av den som var den drivande kraften. Lagen angående handelsregister, firma och prokura av den 13 juli 1887 gjorde att man var tvungen att reglera namnskicket för att man inte skulle kunna använda och registrera företag på olika namn. Personnummer som idag är bärare av identiteten infördes först 1947.

Förordningen den 5 december 1901 angående antagande av släktnamn, vanligen kallad namnlagen, ändrades 1919, 1920, 1921, 1922, 1931, 1946 och 1962, men ersattes helt och hållet först den 1 januari 1964 av en ny lag 1963:521. Denna i sin tur gällde fram till införandet av den nu gällande namnlagen 1982:670.

Som släktforskare ställer man sig ofta frågan – Varifrån kommer släktnamnet? När togs det? Var jag kan hitta handlingar om namnbyte? Nedan försöker jag redovisa lite enkla grundregler för var man skall leta.

Som jag tidigare nämnt så reglerades namnskicket först med 1901 års släktnamnsförordning, vilket medför att innan dess så finns det endast sporadiska anteckningar. Har man tur finns det anteckningar i husförhörslängder, mantalslängder, soldatrullor och andra handlingar och serier som tillkommit för helt andra syften än att registrera namnbyten.

Länsstyrelserna avgjorde namn-ärendena 1902-1919, så det är i landsarkiven som akterna för denna tid finns. Dessa ligger i resp. läns landskansli arkiv i olika serie. I Malmöhus läns landskansli ligger det i C XIII ab ”Liggare över godkända släktnamn” medan det i tex Blekinge ligger i CX ”Förteckning över av länsstyrelsen godkända släktnamn”. Man får söka i Nationella Arkivdatabasen (www.nad.ra.se) eller ta hjälp på resp Landarkiv.

I Stockholm var det överståthållar-ämbetet, som hade den roll länsstyrelserna hade för de olika länen. Överståthållarämbetets efterlämnade arkiv finns i Stockholms stadsarkiv. Namn-ärendena handlades av första kansliavdelningen vid Överståthållarämbetet. Serien C I E består av ett släktnamnsdiarium som täcker åren 1902-1932. Handlingar till släktnamnsdiariet finns i serien E 2 E som består av ansökningar om släktnamn.

Namnfrågorna avgjordes under perioden juli 1919 t.o.m. juni 1946 i regeringskansliet. Beslut om ansökningarna fattades av regeringen i konselj. Akterna för denna period finns alltså i Riksarkivet. Dock så var det olika departement som svarade för frågorna. Från juli 1919 tom 1922 låg det under ecklesiastikdepartementet och därefter fram till juni 1946 under justitiedepartementet.

Akter rörande namnbyten finns bland konseljakterna i respektive departements huvudarkiv. Efter att du först, t.ex. med hjälp av mantalslängder, bildat dig en uppfattning vad gäller årtalet för namnbytet, går du in i respektive departements föredragningslistor. Där söker du igenom aktuellt år tills du funnit ärendet. Då har du ett datum för ärendets behandling och ett ärendenummer för departementet detta datum. Med hjälp

av dessa uppgifter beställer du fram rätt volym med konseljakter. Där finns själva ansökan med namnteckning bevitnad av två personer, prästbetyg med uppgifter om fullständigt namn, födelsedatum, bostadsadress samt civilstånd. Vidare kan där finnas bilagor i form av medgivande från släktingar bärande det sökta namnet av att den sökande skall få anta namnet.

Från 1947 flyttades ärendena ut från regeringskansliet till en nyinrättad byrå vid Statistiska centralbyrån, kallad Namnbyrå, som fortsatte sin verksamhet tills dess Patent- och registreringsverket i juli 1962 övertog verksamheten. Samtliga akter från 1 juli 1946 och framåt finns hos Patent- och registreringsverket i ett särskilt för detta ändamål inrättat arkiv i kvarteret Garnisonen vid Karlavägen i Stockholm.

1947 var också det år då pastorsämbetena började upprätta personakter över samtliga i församlingen kyrkoskrivna personer. I personakterna finns anteckningar om namnbyten. De personakter som inte finns kvar hos pastorsämbetena har överförts till berört landsarkiv eller stadsarkivet i Stockholm eller Malmö. Personakterna är sekretessbelagda, men landsarkiven besvarar skriftliga frågor rörande sådana icke sekretessbelagda spörsmål som t ex namnbyten. □

Inköp från Sveriges Släktforskarförbund

Som medlem i Botvidsbygdens Släktforskarförening (BSF) har du rabatt vid inköp av t.ex litteratur och CD-skivor från Sveriges Släktforskarförbund. Beställningen kan göras på nätet genom att gå in på Nättidningen Rötter via www.genealogi.netrix.se och sedan klicka på ”Bokhandel”. Där kan sedan beställningen göras. Alternativt kan beställning ske per telefon genom att ringa 08-440 75 50. För att få rabatten måste du uppge att du är medlem i BSF.

Kassören meddelar...

Nya medlemmar:

Sedan manusstoppet för AnletsBladet nr. 3/2009 har föreningen fått 2 nya medlemmar som hälsas hjärtligt välkomna.

Gunnar Bylin (rättelse)	Rönninge
Ingalill Teden	Tullinge
Inger Brandfors	Tullinge

Ordningsregler för ålderdomshem

Dessa ordningsregler fanns kvar på en del ålderdomshem ända fram till 1950. Likaså förekom tvångsintagning. Läst i boken "Analfabeten" av Ivar Lo-Johansson.

1:o Hjonen äro skyldige att enligt af fattigvårdsstyrelsen eller hemmets föreståndare meddelade föreskrifter, i mån af sina krafter, delta i vid hemmets förekommande arbeten.

2:o Vid böne- andaktssrunder skola hjonen mangrant samlas och därvid uppföra sig stilla och andäktigt.

3:o Höflighet mot alla och lydnad mot styrelse, föreståndare och husmoder fordras utan invändning af alla hjon.

4:o Den, som med vett och vilja eller genom försumlighet och vårdslöshet skadar något af hemmets tillhörigheter, bör hos styrelsen anmälas till lämplig bestraffning så ock den, som utbjuder, säljer eller bortbyter några af hemmets saker, såsom matvaror, kläder eller andra hemmets tillhörigheter.

5:o Oordning, lättja och laster böra genast till föreståndaren anmälas af hvar och en, som om sådant får kännedom. Klagomål mot föreståndare och husmoder anmäles till ordföranden eller ledamot i styrelsen.

6:o Alla hjon äro pliktiga att med kärlek och vänlighet bemöta hvarandra samt att hjälpa de sjuka, gamla och svaga vid hvarje tillfälle då sådant erfordras.

7:o Hvarje hjon skall uppföra sig ordentligt och stilla, såväl inom som utom hemmet, själf bädda sin säng samt i allt iakttaga ordning och renlighet. De därtill utsedda skola hvarje dag sopa, städa och vädra rummen samt hålla noggrann tillsyn öfver elden.

8:o I den vid hemmet bestämda kost, som, utom vid sjukdomsfall är lika för alla hjonen, äger ingen att begära ändring.

9:o Hjonen få icke utan föreståndarens tillåtelse lämna hemmet och äro skyldiga att vid erhållen permission på utsatt tid återkomma.

10:o När hjonen befinna sig utom hemmet äro de ovillkorligen skyldige att iakttaga samma ordentlighet och anständighet, som dem åligga inom hemmet.

11:o Tobaksrökning inom inrättningen är förbjuden. Brännvin och andra alkoholtäta drycker af vad slag de vara må, få hvarken af hjonen eller främmande personer dit införas.

12:o Hvarje hjon skall vistas uti det rum, som blifvit detsamma anvisadt. Upp-täckes något slags oredlighet, bör sådant genast anmälas, för att den därtill skyldige må bestraffas.

13:o Hjonen må noga taga sig tillvara, att tala illa om anstalten, dess styrelse, föreståndare och husmoder samt att klandra de kläder, matvaror och ordningsregler, som för inrättningen äro antagna, och att utsprida osannfärdiga rykten af vad beskaffenhet de vara må. □

Socken

I vårt förra nummer av AnletsBladet skrev vi om sockenstugan. För att uttömma ämnet socken ytterligare något kan nämnas att socken är en medeltida beteckning för församling. Ordets ursprung är omtvistat men har förklarats som ett uttryck för seden att människor "sökte sig" till samma kyrka. Denna tolkning är dock numera ifrågasatt och man antar att sockenbildningen knutit an till förkristna lokala gemenskapsformer. Under den s.k enhetskyrkans tid fram till kommunreformen 1862 var socken och församling identiska begrepp. Då delades socknen upp i kommunen för de borgerliga ärendena och församlingen för de kyrkliga.

Sockenband - benämning på den gamla föreskriften att ingen fick gå till nattvarden utanför sin egen socken/församling. Sockenbandet upphävdes 1859.

Sockenbud - gammal benämning på sjukkommunionen (att ta emot nattvarden vid sjukbädden).

Sockenbudstyg, sockentyg - benämning på de nattvardskärl i mindre format, förvarade i en särskild väska, vilka används vid sockenbud.

Sockengång - gammal benämning på djäknarnas rätt att på landsbygden och i städerna samla in medel till sina studier. Denna rätt gick tillbaka på medeltida bruk och grundades på rekommendationsbrev från domkapitlet. Den avskaffades år 1835.

Sockensjälvstyrelsen - reglerades efter reformationen genom olika stiftsstadgar, t.ex biskop Kylanders stadga för Linköpings stift 1619 och biskop Rudbeckius stadga för Västerås stift 1632. På 1600-talet framträdde sockenstämman vid sidan av kyrkvårdarna och sexmännen som organ för sockensjälvstyrelsen. De senare var främst ett kyrko-

tuktsorgan men skulle även biträda kyrkvårdarna i deras förvaltningsuppgifter. Den tidigaste officiella regleringen av sockensjälvstyrelsen kom i prästerskapets privilegier 1650 och 1723 och gällde fram till förordningen om sockenstämma och kyrkoråd 1817. Sedan en sockennämnd införts år 1843 fullföljdes delningen av den gamla enhetliga socknen genom 1862 års kommunallagar. Då skildes kyrklig och kommunal förvaltning åt och sockenstämman delades i kyrkostämman med kyrkoråd och kommunalstämma med kyrkoråd och kommunalstämma med sockennämnd. Kyrkofullmäktigeinstitutionen infördes genom 1930 års församlingsstyrelselag, som öppnade vägen för politiseringen av de kyrkliga organen. □

Källa: Svenskt kyrklexikon.

En liten sak jag hittade...

Lilla Anders föddes på 1600-talet, det blir på 300 år ganska så många generationer, men i detta fall så blev det 8 st.

I varje led kan antal släktingar tiodubblas - om varje individ får 10 barn, vilket ju inte var ovanligt.

Efter 8 generationer blir det i början av 2000-talet 10 upphöjt till 8 teoretiska släktingar = 100 miljoner st. !!

Fast om bara 1 person i generation 2 skulle bli barnlös är vi nere i slutsumman 90 miljoner.

Får alla i generation 3 sedan bara 4 barn vardera är vi nere i 36 miljoner.

Skulle alla personer i alla 8 generationerna sätta bara 4 barn till världen, hamnar vi på **ynkliga** 65.536 ättlingar!! □

Till Minne

Oskar Norgren död

Den 17 september i år vid 100 års ålder gick initiativtagaren till vår förening och hedersmedlemmen Oskar Norgren bort. I avsikt att om möjligt starta en släktforskarförening i Botkyrka sammankallade Oskar Norgren i augusti 1987 ett 25-tal intresserade personer till informationsträff. Det slutade med att det tillsattes en interimstyrelse och vår förening bildades den 9 november 1987 med Oskar Norgren som ordförande. Han stannade på den posten fram till 1989 då han flyttade till Sundsvall. Oskar Norgrens entusiasm och idoga arbete för att starta Botvidsbygdens Släktforskarförening har blivit till stor glädje för många släktforskare i vår förening.